

УДК 57: 378.147

***Формування професійної компетентності майбутніх лікарів
при вивченні дисципліни «Медична біологія»***

Дубінін С.І., Ваценко А.В., Пілюгін В.О., Улановська-Циба Н.А.,

Передерій Н.О., Рябушко О.Б., Овчаренко О.В.

Вищий державний навчальний заклад України

«Українська медична стоматологічна академія» м.Полтава

Анотація: Компетентний спеціаліст повинен вміти сприймати та реалізовувати складну систему отриманих знань і мати навички професійного мислення. Для формування професійної компетентності у студентів-першокурсників при вивченні медичної біології важливе місце відведено розв'язанню ситуаційних задач.

Ключові слова: компетентності, професійна компетентність, медична біологія, ситуаційні задачі.

У відповідності до принципів навчання за Болонською системою одним з основних напрямків удосконалення якості освіти є формування у студентів компетенцій – динамічного набору знань, умінь, навичок, особистих якостей, які дозволять випускнику бути конкурентоспроможним на ринку праці і успішно професійно реалізовуватися у широкому спектрі медичних спеціальностей [5] .

Сучасне суспільство розглядає фахівця не лише як людину, що володіє знаннями, вміннями і навичками у професійній сфері, але й як людину здатну ефективно діяти у складних, нестандартних ситуаціях, самостійно приймати рішення, творчо розвиватися і самоудосконалюватися, сповідувати толерантне ставлення до оточуючих, уміти спілкуватися з людьми. Ці та інші професійно важливі властивості та особистісні якості визначають професійну компетентність спеціаліста.

Майбутній компетентний спеціаліст повинен вміти сприймати та реалізовувати складну систему отриманих знань, а також мати навички професійного мислення. Здатність до компетентного вирішення і постановки

основних видів професійних завдань також повинна бути сформована у майбутнього спеціаліста в процесі навчання у вузі. Професійна компетентність фахівця – це здатність ефективно використовувати набуті знання, вміння і навички та спроможність вирішувати ту чи іншу проблему, здійснювати активний пошук нового досвіду і визначити його самостійну цінність, наявність вмінь та навичок самостійності в плануванні, організації, контролі власної діяльності.

Під компетенцією розуміють оволодіння, поряд зі знаннями, вміннями та навичками, ще і здатність максимально ефективно поводити себе в таких професійних ситуаціях, які не завжди можна передбачити теоретично [1].

«Компетентність» є системним поняттям, що має свою структуру, рівні, функції, своєрідні характеристики і властивості. Компетентність це інтегрована система знань, вмінь, навичок, здібностей і цінностей, яка необхідна для професійної і соціальної діяльності та розвитку особистості випускників і яку вони зобов'язані засвоїти та продемонструвати після завершення частини або всієї навчальної програми [4].

Студент повинен, по-перше, володіти необхідною теоретичною інформацією (знання), по-друге, бути здатним застосовувати їх на практиці (уміння), по-третє, довести ці знання і вміння до автоматизму (навички). І всі три критерія, безумовно, необхідні студенту-медику [5].

В сучасному освітньому середовищі поширюється використання інноваційних методів навчання, що ґрунтуються на компетентністному підході [3]. Компетентністний підхід переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок в площину формування й розвитку здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних ситуаціях. Це вимагає від викладача змістити акценти у своїй навчальній діяльності з інформаційної до організаційно-управлінської площини. У першому випадку він відігравав роль «ретранслятора знань», а в другому – організатора освітньої діяльності. Змінюється й модель поведінки студента – від пасивного засвоєння знань до дослідницько активної,

самостійної та самоосвітньої діяльності. Процес навчання наповнюється розвиваючою функцією, яка стає інтегрованою характеристикою навчання. Така характеристика має сформуватись у процесі навчання і включає знання, вміння, навички, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості [2].

Формування професійної компетентності у вищому медичному навчальному закладі слід розуміти як процес оволодіння стійкими, інтегрованими, систематизованими знаннями з природничо-гуманітарних, фундаментальних та клінічних дисциплін; уміння застосовувати їх у нових, нестандартних ситуаціях; розвиток особистісно важливих якостей і професійно важливих властивостей, що забезпечить особистісне становлення майбутнього лікаря [6].

Умови формування професійної компетентності майбутніх лікарів можна об'єднати у такі групи:

- організаційно-управлінські: навчальний план підготовки; графіки навчального процесу; розклад занять; матеріально-технічне забезпечення; визначення критеріїв рівня професійної компетентності;

- навчально-методичні: відбір змісту навчальних занять, інтеграція різних тем; розробка інтерактивного навчально-методичного забезпечення дисциплін;

- процесуальні: форми, методи і засоби навчання студентів і оцінки успішності;

- психолого-педагогічні: здійснення діагностики особистісного розвитку студентів, впровадження системи стимулювання мотивації, визначення критеріїв компетентності.

В навчальній діяльності необхідно також акцентувати увагу на виокремленні компетенцій в розрізі кожної дисципліни та розвивати їх у студентів всіх спеціальностей [3].

Компетенції будучи результатом навчальної діяльності студентів формуються передусім на основі опанування змісту навчальних дисциплін, вони формуються в процесі вивчення дисципліни (модуля) і виступають

комбінацією здібностей студента та роботи викладача. Сума компетенцій є вищою за суму результатів навчання.

Виникає необхідність впровадження інтегративного підходу при оцінюванні результатів навчальної діяльності, який дозволить отримати цілісний результат якості підготовки спеціалістів.

Студенти вивчають навчальну дисципліну "Медична біологія" на першому курсі, і знання, які вони отримують, є базовими для блоку дисциплін, що забезпечують природничо-наукову (блок ПН) і професійно-практичну (блок ПП) підготовку [7].

У контексті компетентнісного підходу навчальною програмою визначені конкретні цілі при вивченні кожного модуля.

На першому курсі формування професійної компетенції у студентів пов'язані з певними складностями, а саме недостатнє усвідомлення майбутньої професійної діяльності та відсутність у них необхідних знань, умінь, навичок і досвіду.

З цією метою на практичних заняттях з медичної біології студенти працюють з навчальними матеріалами, в яких представлені тестові завдання та ситуаційні задачі, що допомагає досягти цілей, визначених навчальною програмою та активізувати їх навчально-пізнавальну діяльність. На нашу думку, тестові завдання дозволяють дати якісну оцінку теоретичної підготовки студента. Саме розв'язання ситуаційних задач допомагає досягти компетентного рівня застосування професійних знань та підвищення рівня медико-біологічної підготовки і творчих навичок, а також дозволяє студентам оцінити власну роботу, що призводить до усвідомлення ними висновків відносно об'єму набутих знань та стимулює рівень виконавчої дисципліни і рівень загальної активності. При розв'язуванні ситуаційних задач студенти навчаються вміло застосовувати набуті знання, самостійно критично мислити, вміти побачити проблеми і шукати шляхи їх вирішення, чітко усвідомлювати, де і яким чином отримані знання можуть бути застосовані на практиці, бути

здатними генерувати нові ідеї, творчо мислити, грамотно працювати з інформацією, бути комунікабельними і контактними.

Література:

1. Агранович Н.В. Мотивация повышения психолого-педагогических компетенций преподавателя для обеспечения инновационного подхода непрерывного медицинского образования на современном этапе / Агранович Н.В., Ходжаян А.Б. // Современные проблемы науки и образования. – 2013. – №2. Режим доступа до журналу: URL: www.science-education.ru/108-8888.
2. Головань М. С. Компетентність і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду / М. С. Головань // Вища освіта України. – 2008. – № 3. – С. 23-30.
3. Дибкова Л.М. Навчальна успішність у контексті компетентнісного підходу [Електронний ресурс] / Дибкова Л.М. // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. - № 1 (15). Режим доступа до журналу: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>
4. Єсіна О. Г. Критерії оцінки якості підготовки сучасних фахівців [Електронний ресурс] / Єсіна О. Г. - Україна, м. Одеса, Одеський національний економічний університет. – С.84-90. Режим доступа до журналу: olesas@ukr.net
5. Кошель В.И. Бально-рейтенговая система оценки компетенции как фактор мотивации в формировании профессиональной готовности выпускника медицинского вуза / В.И.Кошель, А.Б.Ходжаян, Н.В.Агранович, И.В.Кошель // Медицинское образование и вузовская наука. – 2015. - № 1 (7). – С. 20-25.
6. Савченко О. П. Компетентнісний підхід у сучасній вищій школі / Савченко О. П. // е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку». - 2010. - Випуск №3.
7. Медична біологія : програма навчальної дисципліни для студентів стоматологічних факультетів вищих медичних навчальних закладів освіти III-IV рівнів акредитації. – Київ, 2010. – 40 с.